

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

361.1

Szerző

Cím

a legsötétebb Budapesten.

Forrás:

a Nap.

Bp.

(Hely)

1914 11/25.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Hely

Idő

11914

Személy

Helvszám

A LEGSÖTÉTEBB BUDAPESTEN

— A mi eljárásunk nem razzia, nem hivatalos behatolás a nyomor tanyáira, mi nem ellenőrizni megyünk a nyomort, csak felkutatni a nyomorultak legszegényebbjeit is. Expedíciónkkal nem mehetnek idegenek, kíváncsiak, aki velünk tart, annak vállalnia kell a számlálás munkáját is. Ha erre vállalkozik, velünk tarthat.

Ezzel fogadott tegnap délelőtt *Ilyefalvi* Lajos dr., fővárosi fogalmazó, a munkanélkülieket megszámláló központi bizottság egyik vezetője. Az ajánlatot elfogadtam s így kerültem tegnap este fél kilenckor a nyolcadik kerületi előljáróságra, ahonnan *Kiss Gyula dr., Végh János dr. és Bartha Gábor dr.* tisztiorvosok vezetésével, három csoportban indultak el a számlálóbiztosok, szervezett munkások és újságírók, a nyomortanyák felé. Három csoportba osztottak bennünket. Az első a Futó-utca és Örömvölgy-utca környékét kereste fel, a második a Tisza Kálmán-tér vidékét, a harmadik a Nagykörut mentén fekvő utcákat. Az utóbbi csoport utja látszott a legérdeke-

sebbnek. A villamfényes körutról nyíló sikátorokban, bent a város szívében, a gőzfűtéses liftes paloták mögött, ugyan mi csoda inség tanyázhat ottan? Hárman voltunk a csoportban újságírók s velünk tartott *Jakab Zoltán* festőművész, a nagybányai iskola egyik kiváló tehetségű tagja is, aki azért vállalta a munkát, hogy témákat keressen. Keresni se kellett, akadt elég. Gorkij, Garsin fantáziája nem termelt olyan borzalmas képeket, amilyeneket egy-egy józsefvárosi bérkaszánya mélye rejteget.

Kisfaludy-utca 10–18–20

Ez volt a legelső állomás. Kétfemeletes, ütött-kopott bérpalota. Tulajdonosa, *Lengyel Sándor*, többszörös milliomos. Az Illés-utcában lakik s egész sor háza van ezen a környéken. Ezen a nyomortanyán negyven szoba-konyhából álló lakást ad bérbe heti lakóknak. Csupa munkás lakik a házban. Mázoló, kőmíves, asztalossegéd. Szinte kirívó, mikor az első emelet egyik lakójáról azt hirdeti a névjegyzék, hogy magánzó. Csendben, hogy az alvókat fel ne verjük, megyünk lakásról-lakásra. Az egész

háznak orrfacsaróan nehéz a szaga, a szobából a szegénység, a nyomor párája árad, fürdetlen, örökké veritékben uszó emberi testek, esztendők óta szelhetően oduk, ruharongyok, ételmaradékok, but, gondot felejtő pálinka, fullasztó keveréke. A számlálóbizottság egyik tagja, mikor kikerül valamelyik lakásból odafordul a folyosón cigarettázó rendőrhöz:

— Az isten áldja meg, bátyám, fujjon egy kis füstöt az orrom alá, mert rosszul leszek!

Van a háznak egy diplomás ember lakója is. *Czehe Aladár* gyógyszerész. Hónapok óta nincs munkája. A földön rongyhalom, hat ember alszik rajta. A főbérő, felesége és négy albérő. A falak puszták. A két ablak között keretbe foglalva, *Czehe Aladár* diplomája, az egyetlen butordarab az egész lakásban. Se asztal, se szék. Leülni nem lehet. A szobában álló tűzhelyen főzött vacsorát, a földön körbe ülve, költi el a család.

Kisfaludy-utca 18. Szintén emeletes ház. *Müller Vilmos* kereskedő a gazdája. Nagy, kövezetlen, koromsötét udvar. Zuhog az eső s a nyomoruságos csatornákon keresztül szinte ömlik a víz. Térdig gázlunk a sárban. Földszint 9. *Pasek Lajos* cipészmeister lakása. Kilenc gyer-

mek, az ember, meg az asszony. Tizenegy ember egy lyukban. Száz köbméter az egész. A szoba közepén asztal, rajta hatalmas enyvestál. Körül csillogó, aranyozott csipkepapír, selymek, kartonok tömege. Piros husvétii tojást készítenek a Párisi Nagy Áruház számára. Az egész család dolgozik. Ezer tojásért harminc koronát fizet az áruház. Az ezer tojáson másfél hétig

dolgozik az egész család. Másfél hét — t harminc koronát keres tizenegy munkáskéz. A legvégő rettenetes.

— Az istenért — kérdi a bizottság egyik tagja — miért nem szellőztetnek?

— Nem lehet. — feleli Pasek mester egyik lánya, egy tizenhatesztendőös szőke szépség — kimegy a meleg. Két kis öcsém már belehalt a szellőztetésbe. A hideg szobában meghültek és tüdővést kaptak.

Gardó József kőműves elsőemeleti lakása egy szoba. Három méter hosszú, másfél méter széles. Heten alszanak benne a földre hintett szalmán.

— Vagyunk máskor többen is — mondja Gardó — de most mindig kevesebben lesznek a lakók. Jönnek a meleg napok s az embereknek nem kell a szoba. Künn is elalszanak az állványon.

Heti tizenegy korona házbért fizet a nyomoruságos zugérl Gardó. Négyezerhatszázötvenkoronát egy esztendőre, százezer négyezer köbméter levegőért.

Kisfaludy-utca 20. Hosszu, földszintes ház. Az udvar két méternyire van az utca szintje alatt. Bokáig áll benne az eső vize s becsurog az ajtókon keresztül a szobákba. Ezekhez a lakásokhoz még konyha sincs. A konyhákból is lakószobákat készített az élelmes háztulajdonos, aki egyszersmind házmestere is a rettenetes háznak. Egész éjjel maga nyitogatja a kaput, hogy másnak ne jusson még a kapupénz se. Egy-egy szoba ára tizenhárom korona egy hétre. Az ajtókon csak meggyörnyedve léphet be az ember. Egy-egy szobának a magassága két méter. Az egész házban csak egyetlen lakásban van butor. A többiben szedett-vedett rongyokon, büzös szalmán alszik a fáradt munkásnép. Alszik, de még bódultan, mély álmában is folyton vakarózik, annyira kinozta a férgek hihetetlen tömege. A magas földszintre rozszant falépcső vezet fel. A folyosó is fával van burkolva, recseg, ropog a léptek alatt s minden pillanatban leszakadni készül. Ebben a házban nincsen munkanélküli. Egvetlen aszszony nem dolgozik, de hónapok óta beteg.

— Ismerem, tüdővész — mondja a tisztiorvos — jár hozzám is, de már nem sokáig bírja.

A szomszéd ház *Nobilis* Antalné háza. Szintén földszintes. Csupa zeg-zug, odúk és kamrák. A kapu alatt a legelőkelőbb lakó egy cigányleány. Tárogatózik valamelyik női zenekarban.

O képviseli ezen a nyomorult helyen a gazdagságot, a fényt, a pompát. Egvedül lakik egy szobában. A szomszéd lakásban annál többen vannak. Özveg *Wamoser* Józsefné diaci árus a főbérlet s kilencen alszanak a kétméteres szobában.

— Két esztendővel ezelőtt huszan laktak ebben a szobában — mondja az előjáróság egyik tisztviselője. — Bizonyos, hogy most is többen vannak, de megtudták az újságokból, hogy jövünk és nem jöttek haza. Nem kellett vona az összeírást előre hirdetni. Ezek az emberek félnek és szöknek előlünk. Dobbal nem lehet verebet fogni.

A nyomorult nép valóban fél. Valahány házba belépünk, valóságos futás kezdődik a félreeső helyek és sötét, nyirkos pincék felé. Hosszu keresés után egyenként hozzák elő a detektívek, akit megtalálnak. A szerencsétlenek aztán már messziről kiabálják:

— Bennünket nem kell összeírni. Nem vagyunk munkanélküliek. Dolgozunk mindannyian!

Fecske-utca 24. — Déri-utca 3.

Ez a Józsefváros leghirhedtebb háza. Téli időben tolvajok, kitiltottak félelmes tanyája. Hetenként razziát tart a rendőség. Hyenkor, tavasszal cigányok lakják és munkások. Hat cigánycsalád él együtt egy utcaj szobában. Három ágyban helyeződnek el. Éjszaka kettesével az asszonyok, akik reggel felkelnek s akkor ugyancsak kettesével, a kávéházakból hazatérő férfiak foglalják el helyüket. A földszint 6. száma alatt *Kluha* Tamás lakik. A szobában, szoroson egymás mellé vannak állítva az ágyak. Az egész szoba csupa ágy. Más butor nincs is benne. Egy tizenhárom esztendőös kis cseléd egyéves gyermekét szoptatja. Nem kevésbé hirhedt tanya a Déri-utca 3. számú bérkaszánya. Ott van a Rákóczi-téri vásárcsarnok háta mögött. Szemközti most épített a főváros hatalmas, gyönyörű bérpalotát. Idelátszanak a körut ivlámpái, idehallatszík a száguldó autók pöfögése, hintók robogása, villamosok csilingelése. S itt, néhány lépésnyire a főváros pompájától, a legijesztőbb, leghorzasmasabb nyomor képe tárult a számlálók elé. Tízével-huszával vannak egy-egy szobában zsúfolva a szerencsétlenek legszerencsétlenebbjei, nyomorgók és éhezők. Ebben az egy házban harmincegy munkanélküli férfit és nőt írt össze a bizottság. Hajnalodott. A vásárcsarnok

éledezni kezdett, székerek gördültek a főkapu elé s lassan ébredt a nyomortanyák népe is. A számlálás véget ért, hazatértünk.

.....		Hely
.....		Idő
.....		Személy
.....		Helyszám
(Köt. v. füz.)		